

Breed aan het net, gemeenten aan zet!

Supersnel breedband voor al uw bewoners en bedrijven

- Menukaart -

Task Force NGN

16 maart 2010

Inhoudsopgave

- 1 Supersnel breedband voor al uw bewoners en bedrijven
- 2 Eigenschappen van supersnel breedband
- 3 Wat kunnen partijen doen
- 4 Aanpak: de belangrijkste keuzemogelijkheden op een rij
- 5 Keuze van financieringsmodel
- 6 Werken aan innovatieve maatschappelijke diensten
- 7 Mobiele netwerken

Leeswijzer

Deze Menukaart bevat modellen en praktische suggesties waaruit u een keuze kunt maken om in uw regio of gemeente te komen tot een supersnel breedbandnetwerk. Nadere toelichting staat in het bijgaand document, de Onderbouwing Menukaart. Ieder themablok in deze Menukaart is genummerd. U vindt de uitwerking daarvan onder dezelfde nummering terug in de Onderbouwing Menukaart.

1. Supersnel breedband voor al uw bewoners en bedrijven

De mogelijkheden van supersnel internet zijn eindeloos. Videocommunicatie, e-learning, zorg en beveiliging op afstand – het zijn slechts enkele voorbeelden van diensten die economische en sociale winst kunnen opleveren. Maar zonder supersnelle breedbandnetwerken staan we stil. Hoe zorgen we ervoor dat bewoners en bedrijven in uw gemeente op tijd beschikken over supersnel breedband? Deze Menukaart geeft aan wat u kunt doen.

In Nederland zijn we gewend aan een uitstekende infrastructuur met een hoge dekkingsgraad. We staan technisch ver. De traditionele telefonie- en televisienetwerken zijn in de loop der jaren uitgebreid met steeds meer bandbreedte en mogelijkheden. Daarvan is internet de belangrijkste nieuwe dienst.

Om onze vooraanstaande positie te behouden, moet Nederland blijven innoveren. De huidige capaciteit en mogelijkheden van telecommunicatienetwerken zijn niet voldoende voor de behoefte in de komende periode van 5 tot 10 jaar. Internetverbindingen worden steeds sneller en de beeldkwaliteit van televisie groeit. Het verzenden van data vanuit gebruikers neemt toe.

Er ontstaan bovendien nieuwe diensten, bijvoorbeeld op het vlak van videocommunicatie, beveiliging en smart grids. Zulke diensten kunnen in uw regio of gemeente veel winst opleveren op het gebied van leefbaarheid, economie, werkgelegenheid en duurzaamheid. Maar daarvoor hebben we meer bandbreedte nodig. Het antwoord: een supersnel breedbandnetwerk voor alle bewoners en bedrijven in Nederland.

Zo'n netwerk komt er niet vanzelf. Het kost tijd en geld. Het gevaar bestaat dat lokale overheden en bedrijven op elkaar gaan wachten. Gemeenten, provincies en corporaties kunnen een impasse voorkomen door de rol van aanjager te spelen. De ontwikkeling van supersnel breedband heeft nú aandacht nodig om er de komende jaren de vruchten van te kunnen plukken.

Uw bewoners en bedrijven ook breed aan het net? Wacht dan niet af. Deze Menukaart geeft aan wat u kunt doen.

2. Eigenschappen van supersnel breedband

Voor supersnel breedband heeft de Task Force NGN de volgende werkdefinitie opgesteld:

Breedbandig

Op dit moment (2010) is een gemiddelde downloadsnelheid van 5 Mbps¹ (voor kleingebruikers) tot 14 Mbps (voor grootgebruikers) standaard. In 2015 zal de vraag naar bandbreedte zijn doorgroeid richting gemiddeld 20 tot 75 Mbps. Voor 2020 is de verwachting dat deze groei verder gaat naar gemiddeld 75 tot 400 Mbps. Supersnel breedband moet in ieder geval die bandbreedte ondersteunen.

Snel ontvangen én verzenden

Supersnel breedband heeft in 2015 een verhouding tussen down- en uploadsnelheid² van 5:1 in 2015, doorgroeïend naar 4:1 in 2020. De capaciteit van het verzenden moet dus fors toenemen ten opzichte van de huidige situatie (circa 10:1).

Gegarandeerde betrouwbaarheid

De verbinding biedt een gegarandeerd minimum aan bandbreedte en een lage vertraging. Daarnaast zijn de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de verbinding zeer hoog; vergelijkbaar met de infrastructuur voor energielevering.

Open toegang

Alle leveranciers van netwerkverbindingen en diensten hebben gelijke toegang tot het netwerk, onder dezelfde voorwaarden en tegen redelijke kosten.

Uniforme aanpak

Koppeling van decentrale oplossingen voorkomt een versnipperde aanpak. Dienstenleveranciers en -gebruikers werken volgens standaarden. Daarbij functioneren zowel software als hardware zoveel mogelijk op basis van open standaarden. Dat maakt koppelingen makkelijker.

FttH voldoet op dit moment al volledig aan de voorwaarden van supersnel breedband, maar de uitrol daarvan moet nog volledig worden gefinancierd. Coax is technisch tot veel in staat. Maar om te voldoen aan de specificaties van supersnel breedband in 2020, moet coax zich de komende jaren gaan bewijzen op gebieden als uploadsnelheid, openheid en gegarandeerde betrouwbaarheid.

¹ Megabit per seconde = een maat voor de capaciteit van een netwerk.

² Bij het ontvangen van informatie spreken we van downloaden, bij het verzenden van informatie van uploaden.

3. Wat kunnen partijen doen

Supersnel breedband is onmisbaar voor nieuwe diensten die de leefbaarheid verbeteren. Wacht daarom niet op supersnel breedband maar neem zelf het initiatief. Wilt u voor 2015 een up-to-date communicatienetwerk in uw gemeente hebben liggen? Bepaal dan nu uw eigen ambitie. En daag de markt uit om die te helpen realiseren.

Gemeente: wat is uw rol?

Bepaal uw ambitie en betrek andere partijen

Waarom hebben de bewoners en bedrijven in uw gemeente supersnel breedband nodig? Schrijf dit op in een heldere ambitie. Spoor woningcorporaties en andere relevante partijen aan om hetzelfde te doen.

Promotie gemeente

De ambitie is helder, nu is het tijd voor actie. Analyseer vraag en aanbod in uw gemeente en geef de resultaten weer op een kleurenkaart. Welke versnelling is nodig om uw ambitie te realiseren, wat doen de marktpartijen al en wat zijn ze van plan? Richt een projectorganisatie op en leg de verantwoordelijkheid bij een wethouder.

Daag infrastructuurpartijen uit

U bent voortvarend aan de slag gegaan met supersnel breedband. Nu de infrastructuurpartijen nog. Hoe kunnen zij uw ambitie invullen? Vraag hen om een concreet voorstel te doen op basis van vooraf opgestelde voorwaarden en eisen. Analyseer de voorstellen kritisch en houd vast aan uw eisen aan supersnel breedband.

Zorg dat er diensten komen

Inventariseer de vraag naar innovatieve diensten op sociaal en economisch gebied en bepaal op welke gebieden de grootste winsten zijn te behalen. Jaag de ontwikkeling van nieuwe dienstverlening op deze gebieden aan en probeer zo snel mogelijk schaal en volume te bereiken. Zie pagina 11 voor een lijst met aandachtspunten.

Kijk op pagina 7 van deze Menukaart voor de praktische keuzemogelijkheden.

Provincie: wat is uw rol?

Bepaal uw ambitie, ga aan de slag en maak gemeenten enthousiast

Waarom is supersnel breedband zo belangrijk voor uw provincie? Waar is behoefte aan? Wat doen de marktpartijen al en wat zijn ze van plan? Stel hierover een ambitie op en stimuleer gemeenten om hetzelfde te doen. Inventariseer het resultaat op een kleurenkaart.

Ondersteun gemeenten in hun aanpak

Ondersteun actieve of grote gemeenten bij hun aanpak. Neem de taak over van gemeenten die niet tot actie overgaan en van kleinere gemeenten die onvoldoende kennis en kunde hebben. Zorg dat kennis en kunde breed kunnen worden ingezet.

Bundel de vraag van gemeenten

Samen maakt sterk. Door de marktfragen van gemeenten te bundelen, bereikt u een groter volume en verlaagt u de aanlegkosten per gemeente.

Bundel de financieringsvraag van gemeenten

Een uniforme aanpak met volume, dat zien financiële instanties graag. Bepaal daarom een financieringsmodel waarbij gemeenten kunnen aansluiten. Kijk voor financieringsmodellen en een mogelijke aanpak op pagina 9.

Zorg dat er diensten komen

Inventariseer de vraag naar innovatieve diensten op sociaal en economisch gebied en bepaal op welke gebieden de grootste winsten zijn te behalen. Jaag de ontwikkeling van nieuwe dienstverlening op deze gebieden aan en probeer zo snel mogelijk schaal en volume te bereiken. Zie pagina 11 voor een lijst met aandachtspunten.

Woningcorporatie: wat is uw rol?

Bepaal uw ambitie

Waarom en wanneer hebben uw corporatie en uw bewoners behoefte aan supersnel breedband? Wat betekent dat voor de acties die u nu gaat nemen? Formuleer uw ambitie.

Bevorder de aanleg van supersnel breedband

Uw medewerking is onmisbaar. Informeer uw huurders over de aanleg van supersnel breedband. En geef infrastructuurpartijen toegang tot uw woningen. Help de bewoners bij de aanleg, bijvoorbeeld door een stroomvoorziening in de meterkast beschikbaar te maken. Neem dit ook standaard mee bij de aanbesteding van nieuwbouw.

Overweeg eventueel financiële participatie

Pakt de markt uw ambitie niet voldoende op? Onder specifieke voorwaarden kunt u participeren in het vermogen van infrastructuurpartijen. Houd rekening met het proportionaliteitsbeginsel en participeer bij voorkeur alleen gedurende de aanlegperiode.

Zorg dat er diensten komen

Welke diensten willen uw huurders afnemen via supersnel breedband? Zet alle wensen op een rij en ga een samenwerking aan met dienstenleveranciers zoals zorgpartijen. Zorg voor schaalbaarheid en voldoende volume. Zie pagina 11 voor een plan van aanpak.

4. Aanpak: de belangrijkste keuzemogelijkheden op een rij

Supersnel breedband is van groot belang voor uw bewoners en bedrijven. Als gemeente heeft u een cruciale rol bij de realisatie ervan. U bent verantwoordelijk voor ruimtelijke ordening (kabels en leidingen) en kent de lokale stand van zaken. Hieronder staan de keuzemogelijkheden die u kunt uitvoeren om te komen tot supersnel breedband in uw gemeente.

Stap 1: Stel een ambitie op

Waarom heeft uw gemeente supersnel breedband nodig? In hoeverre ondersteunt het uw beleidsthema's zoals leefbaarheid, duurzaamheid, economie, werkgelegenheid en mogelijk krimp. Schrijf dit op in een heldere ambitie. Vraag input van partijen die een rol spelen bij de realisatie van infrastructuur en diensten voor supersnel breedband. Spoor bijvoorbeeld woningcorporaties aan om ook een ambitie op te stellen.

Keuze 1: Faciliteer marktpartijen en bundel de vraag

- Zet een projectbureau op dat deze stappen kan gaan uitvoeren. Bereid u ook voor om de communicatie tussen infrastructuurpartijen, gemeente en bewoners goed te laten verlopen.
- Zorg dat de telecomverordeningen in de regio op elkaar aansluiten en geef duidelijkheid voor de lange termijn voor onder meer precario, leges en degeneratiekosten.
- Overleg regelmatig met infrastructuurpartijen over de aanpak. Vraag eventueel input op de telecomverordening maar blijf objectief. Openheid van het netwerk is belangrijk; benadruk dit vanaf het begin.
- Wat is het huidige aanbod van supersnel breedband binnen uw gemeente of regio? En wat is de vraag, nu en in de periode 2015 – 2020? Zet dit op een rij en maak de informatie bekend met behulp van een kleurenkaart.
- Uw gemeente heeft een ambitie over de uitrol van supersnel breedband en staat er klaar voor. Dat moeten infrastructuurpartijen weten! Maak dit dus actief bekend naar de markt toe.

Keuze 2: Uitdagen marktpartijen

Wie kan uw ambitie realiseren? Een uitdaging aan infrastructuurpartijen. Kijk wat de marktpartijen doen en wat ze van plan zijn. Vraag ze om een aanbieding te doen op basis van uw eisen voor het netwerk (zie pagina 4, Eigenschappen van supersnel breedband), uw ambitie (stap 1) en de kleurenkaart van vraag en aanbod in uw gemeente (keuze 1). Mogelijke resultaten:

- Uw uitdaging is een succes. Eén of meerdere kandidaten voldoen aan de eisen. Kies de infrastructuurpartij op objectieve en transparante wijze.*

- Uw kandidaten voldoen aan de eisen maar niet geheel aan uw ambitie. Of ze stellen financieringsvoorwaarden. Stel eventueel uw ambitie bij of heroverweeg de wijze van financiering. Kijk voor financieringsmodellen op pagina 9.*
- Geen infrastructuurpartij neemt uw uitdaging aan. Overleg met uw provincie over een oplossing, zoals het bereiken van meer schaal. Heeft dit geen effect op het resultaat? Meld dit aan het ministerie van Economische Zaken. Het ministerie neemt u dan mee in een breedbandmonitor.

*Bepaal altijd vooraf de aanbestedingsprocedure en de voorwaarden voor uitrol en financiering. Sluit een overeenkomst of convenant met de infrastructuurpartij die de fysieke uitrol gaat uitvoeren.

5. Keuze van financieringsmodel

Bij het uitdagen van de marktpartijen heeft u keuze uit drie financieringsmodellen. Stel vooraf een financieringsmodel vast. In het eerste model participeert u niet financieel, maar beperkt u zich tot eerder genoemde stimuleringsmaatregelen. Als overheid kunt u er echter ook voor kiezen om een infrastructuurpartij tot op zekere hoogte financieel te ondersteunen. Bepaal in dat geval vooraf voor welk deel u het initiatief wilt mede-financieren. Stel daarbij altijd het beleid van de gemeente en de provincie voorop.

Financieringsmodel 1: Niet financieel participeren

- Doordat u de marktpartijen voldoende hebt gefaciliteerd en uit de vraagbundeling is gebleken dat er voldoende vraag is, verwacht u niet dat financiële participatie nodig is. Een andere mogelijkheid is dat u onvoldoende financiële middelen beschikbaar kunt maken. De infrastructuurpartij dient zelf voor financiering van het project te zorgen. Ondanks dat u niet financieel participeert, blijft u als gemeente deze partij wel faciliteren.

U kunt ook kiezen voor participatie in de financiering. We beschrijven twee mogelijke financieringsmodellen. Voor beide modellen geldt een aantal richtlijnen:

- Beperk uw financiële interventie tot de aanleg van het passieve deel van het netwerk. De infrastructuurpartij is financieel verantwoordelijk voor activering en exploitatie.
- Bepaal vooraf in de business case onder welke voorwaarden u participeert. Stel daarbij in ieder geval openheid van de infrastructuur als voorwaarde. Bepaal van tevoren uw exit-strategie.
- Meld de intentie bij de provincie. Die kan de aanvraag bundelen en zaken als marktconform rendement en tijdsduur bepalen.
- Stel uw ambitie vast voor uw gehele gebied, maar ga van start in commercieel aantrekkelijke gebieden, met de harde afspraak om ook minder aantrekkelijke gebieden te verglazen. Deze keuze levert een rendabele business case op. Het voorkomt daarnaast een digitale tweedeling.

Financieringsmodel 2: Verstrekken of faciliteren van vreemd vermogen

- Bepaal voor welk deel van de financiering u een marktconforme garantstelling, lening of combinatie daarvan geeft. Het totale aandeel van de overheid moet bij voorkeur onder de 50% blijven. Een garantstelling wordt verstrekt onder hypothecaire voorwaarden op het aan te leggen netwerk.

Financieringsmodel 3: Participatie in eigen vermogen*

- Bepaal voor welk deel van de financiering u een marktconforme participatie in het kapitaal aangaat. Het totale aandeel van de overheid moet bij voorkeur onder de 50% blijven.

- Splits de operationele taken van de strategische doelen. Laat de operationele taken van de gezamenlijke onderneming over aan de infrastructuurpartij. Regel de wederzijdse bevoegdheden.
 - Zorg voor een voldoende organisatorische en functionele scheiding tussen de overheidstaken en het supersnel-breedbandinitiatief.
- * Gemeenten kunnen gebruikmaken van dit model als de Crisis- en Herstelwet is ingevoerd en artikel 5.14 van de Telecommunicatiewet is aangepast. Provincies kunnen nu al gebruikmaken van dit model.

Provincies: Bundelen financieringsvraag gemeenten

Financieringsinstanties hebben een voorkeur voor een uniforme aanpak met volume. Als provincie kunt u een rol spelen door een financieringsmodel te bepalen waarbij gemeenten kunnen aansluiten. Dit pakt u als volgt aan:

1. Stem het geselecteerde financieringsmodel af met ‘uw’ gemeenten. Zo bereikt u massa en uniformiteit.
2. Zoek samenwerking met één of meerdere financiële instellingen, waarvan in ieder geval één commerciële.
3. Overleg over een gezamenlijk investeringsvehikel onder uniforme bepalingen, om marktconformiteit te garanderen.
 - Bepaal de juridische en organisatorische vorm van dit investeringsvehikel.
 - Bepaal een exit-strategie. Wanneer wordt de investering van de hand gedaan aan de markt, en onder welke voorwaarden?
 - Dek de eigen risico’s zoveel mogelijk af. Deel risico’s met andere partijen en calculeer een hoger rendement bij hogere risico’s.
 - Bepaal het te behalen marktconforme doelrendement.
 - Dek juridische aspecten af op het gebied van staatssteun en mededinging.

6. Werken aan innovatieve maatschappelijke diensten

Supersnelle internetverbindingen zijn cruciaal voor een moderne duurzame samenleving. Ze maken innovatieve diensten mogelijk op sociaal en economisch gebied, zoals bijvoorbeeld zorg op afstand, e-learning en e-overheid. U kunt de ontwikkeling van zulke nieuwe diensten aanjagen. Een aantal keuzen:

1. Achterhaal in welke sociale en economische sector digitale diensten werkelijk een grote verbetering opleveren qua service en kostenbesparing. Kijk ook naar de wensen van de consument, de zakelijke gebruiker en het MKB.
2. Leg een duidelijke vraag neer bij partijen die passende diensten kunnen ontwikkelen of al leveren.
3. Bepaal hoe actief de gemeente wil zijn bij het stimuleren en helpen van dienstenontwikkelaars.
4. Onderzoek welke diensten de gemeente zelf digitaal levert en ga na of dat verbeterd kan worden. Ontwerp experimenten met interactieve dienstverlening voor de bewoners van uw gemeente, provincie of voor uw huurders.
5. Zorg ervoor dat initiatieven en nieuwe toepassingen snel kunnen worden opgeschaald. Kies daarom zoveel mogelijk voor partijen die op een regionaal, nationaal of internationaal niveau diensten of producten aanbieden. Stimuleer dienstenontwikkelaars om zich bij elkaar aan te sluiten.
6. Neem een regierol aan, met een beperkte financiële ondersteuning voor ontplooiing en ondersteuning van initiatieven.
7. Verspreid *best practices* en stel (technische) standaarden op voor de infrastructuur, zodat dienstenaanbieders weten waar ze aan toe zijn.
8. Help dienstenaanbieders bij hun communicatie naar bewoners.
9. Enthousiasmeer lokale ondernemers om met innovatieve diensten aan de slag te gaan. Organiseer bijvoorbeeld bijeenkomsten en evenementen of zet een platform op. Overweeg het faciliteren van een digitale marktplaats voor diensten.
10. Treed zelf op als *launching customer*, door als één van de eerste partijen een dienst te gebruiken.

7. Mobiele netwerken

Mobiele netwerken worden dankzij nieuwe technologieën steeds meer ingezet voor diensten als internet en televisie, naast de ‘aloude’ mobiele telefonie. Wat is de rol van mobiele netwerken en hoe gaat u ermee om?

Complementair

De mobiele infrastructuur heeft op twee vlakken toegevoegde waarde:

- als infrastructuur voor breedband in landelijke of dunbevolkte gebieden, waar een vaste infrastructuur niet rendabel is;
- voor specifieke mobiele en draadloze diensten, bijvoorbeeld in de zorg of beveiliging. Ook allerlei GPS-gerelateerde (locatiegebonden) diensten vallen in deze categorie.

Antennebeleid

De plaatsing van antenne-installaties is geregeld in het nationaal Antennebeleid. Provincies, gemeenten en woningcorporaties hebben daar geen invloed op.

Gemeenten en provincies spelen wél een rol bij de plaatsing van antenne-installaties van meer dan 5 meter hoog. Die zijn immers bouwvergunningplichtig. Daarnaast kunnen gemeenten binnen de kaders van het nationaal Antennebeleid een gemeentelijk beleid opstellen. Hoe kunt u mobiele netwerkaanbieders helpen?

- Help bij het vinden van voldoende opstelpunten door (politieke) steun te verlenen bij de locatiebepaling van de antenne-installaties.
- Zorg dat vergunningen overal in de regio op dezelfde manier worden verleend, via een zo helder en eenvoudig mogelijke procedure.
- Ondersteun bij de bouw van nieuwe antenne-installaties en de aanleg van vaste verbindingen daar naartoe.